

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА
Управа за спречавање прања новца

Група за надзор

АНАЛИЗА ОДГОВОРА ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА ЗА РЕВИЗИЈУ И
РАЧУНОВОДСТВЕНИХ АГЕНЦИЈА НА ДОСТАВЉЕН УПИТНИК ИЗ ОБЛАСТИ
СПРЕЧАВАЊА ПРАЊА НОВЦА И ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА

Београд, 24. 1. 2017. године
Број:ОН-000017-0005/2017

Управа за спречавање прања новца

САДРЖАЈ:

1. Увод.....	3
2. Општи подаци о привредним друштвима за ревизију и предузетницима/привредним друштвима за пружање рачуноводствених услуга	8
3. Активности привредних друштава.....	8
3.1. Активности привредних друштава за ревизију.....	8
3.2. Активности предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга	10
4. Подаци о странкама	12
4.1. Подаци о странкама привредних друштава за ревизију	12
4.2. Подаци о странкама предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга	14
5. Достављање података Управи за спречавање прања новца.....	18
6. Обука запослених.....	19
6.1. Обука запослених у привредним друштвима за ревизију.....	19
6.2. Обука запослених у предузетницима/привредним друштвима за пружање рачуноводствених услуга	20
7. Закључак	22

УВОД

Управа за спречавање прања новца, у складу са одредбама члана 82. и 83. Закона о спречавању прања новца и финансирању тероризма („Службени гласник РС“, бр.20/2009, 72/2009, 91/2010 и 139/2014 – у даљем тексту: Закон), врши надзор над применом Закона код обвезника, и то:

- 1) посредан надзор и
- 2) непосредан надзор.

Управа за спречавање прања новца је у 2016. године вршила посредне контроле над привредним друштвима за ревизију и предузетницима/привредним друштвима који се баве пружањем рачуноводствених услуга.

Посредна контрола извршена је слањем Упитника о активностима обвезника у примени прописа који регулишу спречавање прања новца и финансирање тероризма и анализом добијених одговора.

Основни циљеви сачињавања Упитника о активностима обвезника у примени прописа који регулишу спречавање прања новца су:

- Сагледавање тренутног стања познавања обавеза које обвезници имају у складу са Законом о спречавању прања новца и финансирања тероризма и њихових активности у складу са Законом;
- Индиректно праћење развоја система спречавања прања новца и финансирања тероризма;
- Сагледавање разумевања прописа о спречавању прања новца и финансирања тероризма.

Питања у Упитнику подељана су у V целина:

Део I - општи подаци о привредном друштву

Део II – активност привредног друштва

Део III – подаци о странкама

Део IV – достављање података Управи за спречавање прања новца

Део V – обука запослених у привредном друштву

Управа за спречавање прања новца

У првом делу упитника обвезник попуњава основне податке о привредном друштву који су у вези са називом, адресом и укупним бројем запослених у привредном друштву на дан 31. 12. 2015. године.

У другом делу упитника обвезници су одговарали на питања која су у вези са активностима привредних друштава где су достављали одговоре на питања: ко је овлашћено лице и заменик овлашћеног лица, да ли је привредно друштво за ревизију или предузетник/привредно друштво за пружање рачуноводствених услуга доставило одлуку о именовању овлашћеног лица и његовог заменика, назив и датум процедура које су усвојене, да ли су усаглашене са изменама Закона о спречавању прања новца и финансирању тероризма. Затим су достављали одговоре на питања која су у вези са анализом ризика и то: да ли су израдили анализу ризика у складу са Смерницама које је донела Управа за спречавање прања новца, да ли је сходно анализи ризика урађена класификација странака према степену ризика, да ли је привредно друштво извршило класификацију странака према степену ризика од прања новца и финансирања тероризма (низак ризик, средњи ризик и висок ризик), да ли је предвиђено праћење странке, да ли су имали прекидање пословног односа због немогућности спровођења радњи и мера познавања и праћења странке и да ли су поверили вршење радњи и мера трећем лицу. У току 2014. и 2015. године Управа за спречавање прања новца свим регистрованим привредним друштвима за ревизију, као и одређеном броју предузетника/привредних друштава који се баве пружањем рачуноводствених услуга слала је Националну процену ризика од прања новца у Републици Србији, како би се обвезници упознали са њеном садржином. Стога је Управа поред горе наведених питања, унапредила овај део Упитника и додала питање на које су обвезници требали да одговор да ли су приликом израде анализе ризика узимали у обзир Националну процену ризика у Републици Србији.

У трећем делу упитника обвезници су достављали одговоре на питања која су у вези са њиховим странкама и то: број странака са којима привредно друштво има успостављен пословни однос на дан 31. 12. 2015. године, да ли се број странака смањивао или повећавао у односу на 30. 6. 2015. године и разлог промене броја странака, да ли

Управа за спречавање прања новца

привредно друштво за ревизију или предузетник/привредно друштво за пружање рачуноводствених услуга врши идентификацију странака у складу са чланом 15. Закона о спречавању прања новца и финансирању тероризма, број странака ниског, средњег и број странака високог степена ризика, у којим случајевима примењују поједностављене радње и мере познавања и праћења странке као и број странака на које се примењују поједностављене радње и мере, број странака на које се примењују опште радње и мере, као и број странака на које се примењују појачане радње и мере, поступак којим се утврђује да ли је странка страни функционер, као и питање да ли привредна друштва за ревизију или предузетник/привредно друштво за пружање рачуноводствених услуга код странака средњег и високог ризика утврђује стварног власника. У току 2015. године, као и код првог дела Упитника, Управа за спречавање прања новца унапредила је и други део Упитника, те су обвезници поред горе наведених питања достављали одговоре и на следећа питања: класификација странака по врсти услуге привредног друштва за ревизију и предузетника/привредног друштва који се бави пружањем рачуноводствених услуга, начин на који обвезник утврђује стварног власника странке кад у структури странке постоји траст. Код Упитника који се односио на привредна друштва за ревизију у овом делу упитника, у односу на Упитник из 2014. и 2015. године додато је питање које је у вези са правном формом странака са којима су у 2015. години имали успостављен пословни однос, као и процентуални приказ издатих мишљења на финансијске извештаје.

У четвртном делу упитника обвезници су достављали одговоре о броју пријављених сумњивих трансакција, разлозима за сумњу, броју интерних извештаја које су запослени доставили овлашћеном лицу и броју интерних извештаја које су запослени доставили овлашћеном лицу, а који нису достављени Управи. Поред наведених питања, обвезници су у току 2016. године достављали и одговоре на питање које је у вези са просечним временом које запослени код обвезника утроше за анализу сумњивих трансакција.

У петом делу Упитника, достављени су одговори на питања која су у вези са обуком запослених и то: колико запослених непосредно обавља послове у вези са спречавањем прања новца, да ли је израђен програм годишњег стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених, да ли се и колико често спроводи обука запослених, да ли се и

Управа за спречавање прања новца

колико често врши провера знања и да ли се, у ком облику и колико дуго чувају резултати провере знања, као и на питање да ли је привредно друштво за ревизију или предузетник/привредно друштво који се бави пружањем рачуноводствених услуга сачинило годишњи извештај о извршеној унутрашњој контроли и предузетим мерама након те контроле у складу са чланом 11. Правилника о методологији за извршење послова у складу са Законом о спречавању прања новца и финансирањем тероризма. Како су унапређени горе наведени делови Упитника, Управа за спречавање прања новца унапредила је и овај део Упитника и додала питања која су у вези са вођењем евиденције података о странкама, као и да ли је обвезник поред обавезних индикатора које је донела Управа за спречавање прања новца у своју листу уврстио и посебне индикаторе.

Укупан број привредних друштава за ревизију у Републици Србији износи 67¹. Управа за спречавање прања новца је у претходној години послала дописе свим тада регистрованим привредним друштвима за ревизију, који су обавештени да су обвезници у складу са Законом о спречавању прања новца и финансирању тероризма. Уз обавештење, Управа је послала Упитнике о активностима привредног друштва за ревизију у области спречавања прања новца и финансирања тероризма, у 60 привредних друштава за ревизију. Посредна контрола извршена је у свим привредним друштвима за ревизију, укупно 60. У току 2016. године послата је 1 Ургенција привредном друштву за ревизију, након које је привредно друштво за ревизију доставило потребне одговоре. Поред послатих 60 Упитника, Управа за спречавање прања новца је упутила новооснованим привредним друштвима за ревизију инструкције, како би били упознати да су обвезници у складу са чланом 4. Закона, и да би на основу таквих инструкција успоставили систем у свом привредном друштву за ревизију. Таквих дописа у 2016. години послато је на 4 адреса привредних друштава за ревизију.

Укупан број предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга у Републици Србији је већи од 7000. У 2016. години посредна контрола вршена је у току целе године по различитим критеријумима, слањем Упитника о активностима предузетника/привредног друштва за пружање рачуноводствених услуга. Укупан број

¹ Податак је преузет са сајта Коморе овлашћених ревизора – www.kor.rs

Управа за спречавање прања новца

предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга над којима је вршена посредна контрола у току 2016. године је 175. Узорком је изабрано 86 привредних друштава којима је послат допис, у ком су обавештени да су обвезници у складу са чланом 4. Закона и дат им је рок од 20 дана у ком треба да доставе попуњен Упитник о активностима предузетника/привредног друштва за пружање рачуноводствених услуга. Поред започетих контрола у 2016. години, Управа за спречавање прања новца вршила је посредну контролу над 89 привредних друштава који се баве пружањем рачуноводствених услуга, а над којима је посредна контрола започета у септембру и децембру месецу 2015. године. Од укупног броја предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга, сви контролисани субјети су правна лица. Од 175 контролисаних субјеката, одговоре на допис послала су укупно 134 предузетника/привредна друштва, док 21 предузетник/привредно друштво за пружање рачуноводствених услуга то није учинило. Над 20 предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга, посредна контрола је у току, те се наставља у 2017. години. Од укупног броја предузетника/привредних друштава који нису доставили одговоре на Упитник, 9 предузетника/привредних друштава није примило Упитник због промене седишта предузетника/привредног друштва, код 5 предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга Упитник није уручен, јер пошиљку нису преузели у пошти, док 7 предузетника/привредних друштава и након Ургенција није доставило одговоре на Упитник. Предузетницима/привредним друштвима који се баве пружањем рачуноводствених услуга, послато је 79 Ургенција, на које је одговоре доставило 43 обвезника, док 36 то није учинило. Од укупног броја послатих Ургенција, 7 Ургенција слато је јер предузетници/привредна друштва за пружање рачуноводствених услуга нису доставила одговор након допуне коју им је упутила Управа за спречавање прања новца, док је код 16 предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга Ургенција слата два пута, како би доставили одговоре на Упитник о активностима предузетника/привредног друштва за пружање рачуноводствених услуга.

1. ОПШТИ ПОДАЦИ О ПРИВРЕДНИМ ДРУШТВИМА ЗА РЕВИЗИЈУ И ПРЕДУЗЕТНИЦИМА/ПРИВРЕДНИМ ДРУШТВИМА ЗА ПРУЖАЊЕ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ УСЛУГА

Као што је већ наведено, укупан број привредних друштава за ревизију којима је послат Упитник о активностима привредних друштава за ревизију је 60. Укупан број запослених у привредним друштвима за ревизију која су доставила одговоре на упитнике износи 831. Од укупног броја, једно привредно друштво има више од 100 запослених који непосредно обављају послове у вези са спречавањем прања новца, три привредна друштва имају преко 50 запослених и остала привредна друштва имају мање од 50 запослених.

Укупан број предузетника/привредних друштава који се баве пружањем рачуноводствених услуга који су били предмет посредне контроле за коју је било потребно доставити одговоре на Упитник о активностима предузетника/привредног друштва за пружање рачуноводствених услуга у области спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма је 175. Укупан број запослених у предузетницима/привредним друштвима који су доставили одговоре на Упитник износи 300. Код 88 предузетника/привредних друштава има мање од 5 запослених, код 13 предузетника/привредних друштава има од 5 до 10 запослених, у 3 предузетника/привредна друштва има од 10 до 20 запослених.

2. АКТИВНОСТИ ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА

2.1. Активности привредног друштва за ревизију

Према одговорима наведеним у достављеним Упитницима, сва привредна друштва за ревизију доставила су одлуку о именовану овлашћеног лица и његовог заменика.

Управа за спречавање прања новца

Процедуре из области спречавања прања новца и финансирања тероризма донело је 60 контролисаних привредних друштава за ревизију, која су доставила одговоре на Упитник.

Након извршене анализе Упитника констатовано је да су анализу ризика од прања новца и финансирања тероризма, у складу са Смерницама које је донела Управа за спречавање прања новца, израдила сва привредна друштва за ревизију која су била предмет контроле, укупно 60 привредних друштава за ревизију.

У зависности од степена ризика од прања новца и финансирања тероризма, привредна друштва за ревизију су своје странке сврставала у три групе и то: групу са ниским степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма, групу са средњим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма и групу са високим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма.

Класификацију странака према степену изложености ризику од прања новца и финансирања тероризма израдило је 60 привредних друштава за ревизију. Укупно 51 привредно друштво за ревизију је већину својих странака сврстало у странке са ниским степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма, док је 9 привредних друштава за ревизију већину својих странака сврстало у странке са средњим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма.

Приликом израде анализе ризика од прања новца и финансирања тероризма сва привредна друштва за ревизију, која су била предмет контроле узимала су у обзир Националну процену ризика од прања новца у Републици Србији.

Анализом одговора из достављених Упитника, привредна друштва за ревизију су својим интерним актима предвидела праћење странака сходно нивоу ризика од прања новца и финансирања тероризма у које је странка сврстана. Према одговорима достављеним на Упитник, долазимо до закључка да привредна друштва за ревизију своје странке прате у току обављања ревизије финансијских извештаја, као и у току целог пословног односа са странком. Такође, сва привредна друштва за ревизију су у својим интерним актима

Управа за спречавање прања новца

предвидела учесталост праћења пословних односа које врше странке које су сврстане у категорију странака са највишим ризиком.

Даљом анализом другог дела Упитника о активностима привредног друштва за ревизију у области прања новца и финансирања тероризма, установили смо да привредна друштва за ревизију нису поверавала вршење појединих радњи и мера познавања и праћења странке трећем лицу.

2.2. Активности предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга

Анализом достављених одговора на Упитник о активностима предузетника/привредног друштва за пружање рачуноводствених услуга у области спречавања прања новца и финансирања тероризма, укупно 20 предузетника/привредних друштава који се баве пружањем рачуноводственим услугама нема заменика овлашћеног лица, јер имају само једног запосленог. Даље, анализом је утврђено да је 61 привредно друштво именовало овлашћено лице и његовог заменика, што износи 45,52% од укупног броја анализираних предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга. Такође је утврђено да је укупно 38 предузетника/привредних друштава именовало овлашћено лице и његовог заменика, након допуне коју има је упутила Управа за спречавање прања новца, док 15 предузетника/привредних друштава и након допуне, до дана ове анализе то није учинило.

Процедуре из области спречавања прања новца и финансирања тероризма усвојило је укупно 104 предузетника/привредна друштва и усагласили су их са изменама Закона, док 9 привредних друштава то није учинило, од укупног броја предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга која су доставила одговоре на ово питање из Упитника, 1 привредно друштво је у току израде Процедура из ове области.

Анализу ризика од прања новца и финансирања тероризма у складу са Смерницама које је донела Управа за спречавање прања новца није израдило 12 привредних друштава, а

Управа за спречавање прања новца

од тог броја, 2 предузетника/привредна друштва су у својим одговорима навела да је израда у току. Укупно је анализу ризика израдило 96 предузетника/привредних друштава, што је 73,84% од укупног броја предузетника/привредних друштава над којима је вршена посредна контрола. Од укупног броја предузетника/привредних друштава који су израдили анализу ризика, 95 предузетника/привредних друштава је у својим одговорима навело да је израдило анализу ризика, док је 1 предузетник/привредно друштво такву анализу ризика израдило након допуне коју је упутила Управа за спречавање прања новца. Сва привредна друштва која су навела да су израдила анализу ризика у складу са Смерницама које је донела Управа, у процесу израде узимали су обзир и Националну процену ризика у Републици Србији. Обвезницима који су навели да нису израдили анализу ризика, Управа за спречавање прања новца упутила је допуну, у којој је појашњено како се врши анализа ризика. Такође, дописима су дате инструкције о Националној процени ризика од прања новца у Републици Србији.

У зависности од степена ризика од прања новца и финансирања тероризма, предузетници/привредна друштва за пружање рачуноводствених услуга су своје странке сврставали у три групе и то: групу са ниским степеном ризика, групу са средњим степеном ризика и групу са високим степеном ризика. Од укупног узорка предузетника/привредних друштава 96,62% је своје странке сврстало у нискоризичне странке, док је само 3,38% своје странке сврстало у странке са средњим степеном ризика. Даљом анализом одговора из достављених Упитника, констатовано је да 73,07 % обвезника који су доставили одговоре на Упитник својим интерним актима су предвидели праћење странке сходно нивоу ризика од прања новца и финансирања тероризма, а период праћења скоро у свим одговорима је једном годишње за странке са ниским степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма, на 6 месеци за странке са средњим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма и на 3 месеца за странке са високим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма. Анализом је констатовано да је 65,38 % предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга, што од укупног броја износи 85 предузетника/привредних друштава која се баве пружањем рачуноводствених услуга, својим интерним актима предвидело праћење пословних односа странке које су сврстане

Управа за спречавање прања новца

у групу са највишим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма, док остала привредна друштва за пружање рачуноводствених услуга то нису учинила, а као образложење је наведено, да нису успостављали пословни однос са странкама које спадају у групу са високим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма.

Анализом другог дела Упитника о активностима предузетника/привредног друштва за пружање рачуноводствених услуга у области спречавања прања новца и финансирања тероризма, установили смо да предузетници/привредна друштва за пружање рачуноводствених услуга нису поверила вршење појединих радњи и мера познавања и праћења странке трећем лицу.

3. ПОДАЦИ О СТРАНКАМА

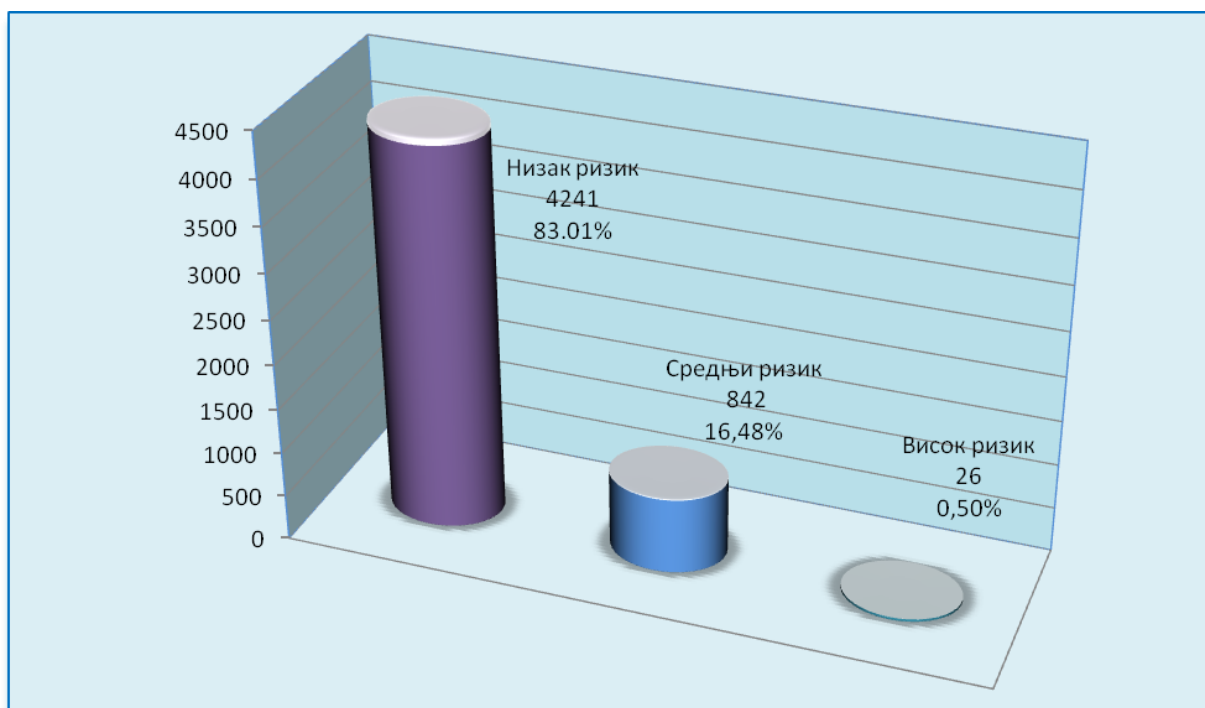
3.1. Подаци о странкама привредних друштава за ревизију

Укупан број странака у свим привредним друштвима за ревизију износи 5176. Привредна друштва за ревизију својим странкама пружају следеће услуге:

- Рачуноводствене услуге за 171 странку;
- Ревизију финансијских извештаја за 4466 странака;
- Пореско саветовање за 358 странака и
- Остале услуге за 181 странку.

Од укупног броја странака, са којима су привредна друштва за ревизију успоставила пословни однос, 26 странака је сврстано у странке са високим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма, у странке са ниским степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма сврстано је 4241 странка и 842 странке су сврстане у странке са средњим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма. У Графикону број 1 је приказана структура странака, према степену ризика од прања новца и финансирања тероризма, која је добијена анализом одговора привредног друштва за ревизију.

Управа за спречавање прања новца

Графикон 1 – Приказ категоризације ризика код привредних друштава за ревизију

Сагласно Закону о спречавању прања новца и финансирању тероризма, обвезници су дужни да примењују поједностављене, опште и појачане радње и мере. Привредна друштва за ревизију су, према степену ризика од прања новца и финансирања тероризма којима су странке изложене, примењивали следеће радње и мере: на 3742 странке привредна друштва за ревизију примењују поједностављене радње и мере, на 1512 странака привредна друштва за ревизију примењују опште радње и мере и на 29 странака привредна друштва за ревизију примењују појачане радње и мере. Од укупног броја странака којима привредна друштва за ревизију пружају своје услуге, укупно 67 странака није сврстано у ниједну категорију ризика од прања новца и финансирања тероризма.

Даље је констатовано да сва привредна друштва за ревизију која су доставила одговоре на Упитник о активностима привредног друштва за ревизију у области спречавања прања новца и финансирања тероризма, врше идентификацију странке у складу са чланом 15. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма.

Управа за спречавање прања новца

Утврђивање и проверу идентитета, привредна друштва за ревизију врше углавном када су странке физички присутне. Само 7 странака нису биле физички присутне од укупног броја који износи 5176 странака.

Даљом анализом трећег дела Упитника констатовано је да привредна друштва за ревизију приликом утврђивања чињенице да ли је странка или стварни власник странке страни функционер користе следеће начине: своје упитнике, подацима из Агенције за привредне регистре, електронске базе података (World check, First pass baza, Scoring и Амадеус), писмену изјаву странке. Укупан број страних функционера са којима привредна друштва за ревизију имају успостављен пословни однос је 3.

На питање на који начин привредна друштва за ревизију утврђују да у структури странке постоји траст, углавном су одговарала да немају таквих странака. Такође, привредна друштва за ревизију су достављала и начине на основу којих утврђују да ли у структури странака постоји траст : писана изјава странке, потврда о регистрацији физичког лица које има контролу над трастом, достављање документације о оснивању траста.

Даљом анализом трећег дела Упитника који се односи на привредна друштва за ревизију, на питање да ли код странака средњег и високог ризика утврђују стварног власника, констатовано је да 54 привредна друштва за ревизију утврђују стварног власника странке, док је 6 привредних друштава за ревизију навело да не утврђују стварног власника странке, или да ова одредба није применљива, јер су све странке сврстане у низак степен ризика од прања новца и финансирања тероризма. Након добијених одговора од 6 привредних друштава за ревизију, Управа за спречавање прања новца тим субјектима упутила је допис у ком су обавештени да уколико у будућем периоду анализом ризика и праћењем странака, неке од странака пређу у виши степен ризика од прања новца и финансирања тероризма, дужни су да сходно Закону утврђују и проверавају идентитет стварног власника.

3.2. Подаци о странкама предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга

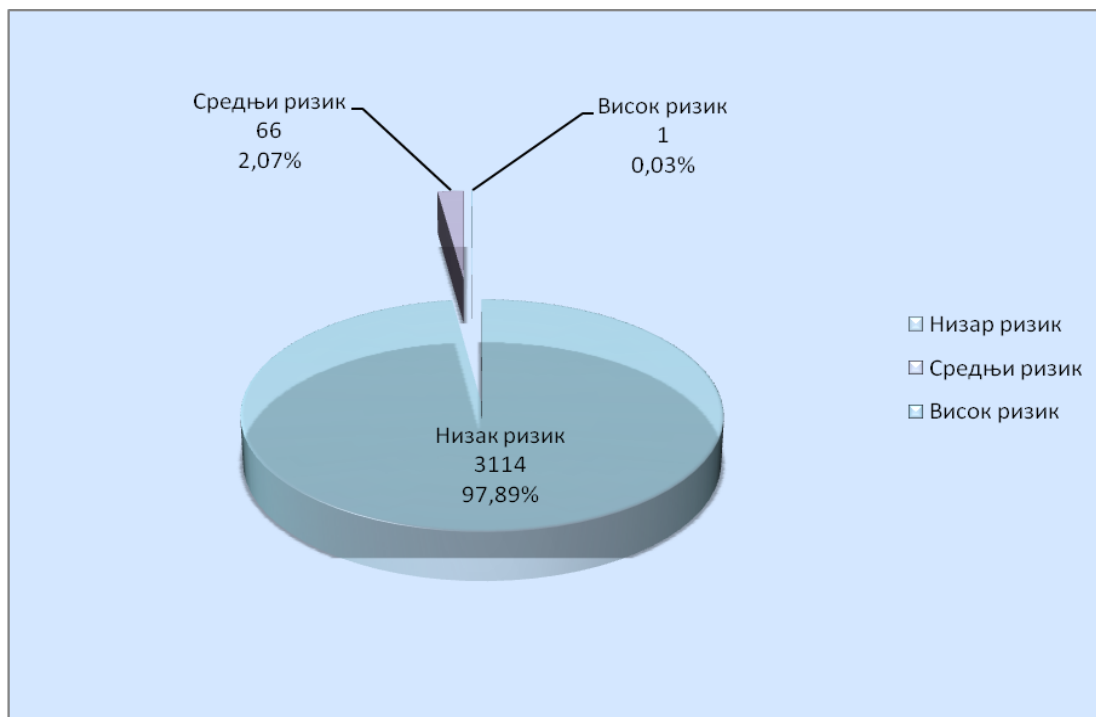
Укупан број странака које су успоставиле пословни однос са предузетницима/привредним друштвима који се баве пружањем рачуноводствених услуга, а који су били део посредне контроле у 2016. години, износи 3394.

Управа за спречавање прања новца

Предузетници/привредна друштва која се баве пружањем рачуноводствених услуга су у својим одговорима на Упитник достављали класификацију по врстама услуга које пружају својим странкама и то:

- свеобухватне рачуноводствене услуге;
- обрачун зарада;
- пореско саветовање;
- регистрацију странака;
- израду финансијских извештаја;
- и остале услуге.

Предузетници/привредна друштва за пружање рачуноводствених услуга извршили су класификацију својих странака, те су 1 странку сврстали у странку са високим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма, 66 странака су сврстали у странке са средњим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма и 3114 странака су сврстали у странке са ниским степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма.

Графикон 2 – Приказ категоризације ризика код предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга

Управа за спречавање прања новца

Сагласно Закону обвезници су дужни да примењују поједностављене, опште или појачане радње и мере. Код 2353 странке примењују се поједностављене радње и мере, код 580 – опште и посебне радње и мере. Анализом одговора на овај део Упитника, установљено је, да предузетници/привредна друштва који се баве пружањем рачуноводствних услуга, за одређени број странака које су сврстали у низак степен ризика од прања новца и финансирања тероризма примењују опште радње и мере, као и да неке странке нису сврстали ни у једну групу ризика, јер како наводе у одговорима на питања из Упитника, немају ризичних странака. Долазимо до закључка да постоји неразумеваше Закона, јер се за одређену групу ризика од прања новца и финансирања тероризма примењују неадекватне радње и мере. На пример, ако странку сврстамо у низак степен ризика од прања новца и финансирања тероризма, за ту странку примењујемо поједностављене радње и мере, за странку средњег степена ризика од прања новца и финансирања тероризма примењујемо опште радње и мере, а за странку високог степена ризика од прања новца и финансирања тероризма примењујемо појачане радње и мере. Такође, уколико неко од обвезника на странке са ниским степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма примењује опште радње и мере, а не поједностављене радње и мере, не значи да поступа супротно ономе што је прописано смерницама, али се на једну странку могу примењивати само једне од наведених радњи и мера.

Даље је констатовано да, већина контролисаних предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга врше идентификацију странке у складу са чланом 15. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма. Такође је утврђено да су сва привредна друштва утврђиваше и проверу идентитета вршила у присуству клијента.

Даљом анализом одговора који су достављени Управи, можемо увидети да предузетници/привредна друштва која се баве пружањем рачуноводственим услугама нису разумела питање број 12, које гласи : „На који начин је предузеће/предузетник за пружање рачуноводствених услуга дефинисало поступак по коме утврђује да ли је странка или стварни власник странке страни функционер?“, јер су као одговоре достављали да немају такве странке, стога нису ни предвидели поступак утврђиваша да ли је странка или стварни власник странке страни функционер. Такође су као одговор на горе наведено питање обвезници наводила као поступак утврђиваша: „Увидом у лична

Управа за спречавање прања новца

документа“. На основу личних докумената утврђује се и проверава идентитет странке која је физичко лице, законског заступника или пуномоћника странке која је физичко лице, предузетника, заступника, прокуристе и пуномоћника правног лица – што је прописано као дужност обвезника по члану 8. Закона без обзира да ли је странка или стварни власник странке страни функционер или није. Обвезници су дужни да без обзира на то да ли имају или не успостављен пословни однос са странком која је страни функционер, да својим интерним актом предвиде поступак којим ће утврђивати да ли је странка или стварни власник странке страни функционер. Такав поступак, Управа за спречавање прања новца предвидела је Смерницама. Чланом 30. став 2. Закона прописане су додатне радње и мере, поред радњи и мера из члана 8. Закона, које је обвезник дужан да предузме ако је странка или стварни власник странке страни функционер. Углавном је највећи број допуна, Управа за спречавање прања новца и достављала обвезницима због неразумевања примене наведеног члана Закона.

Даљом анализом трећег дела Упитника, на питање да ли код странака средњег и високог ризика утврђују стварног власника, предузетници/привредна друштва који се баве пружањем рачуноводствених услуга су достављали одговоре, у којима је констатовано да је 51 предузетник/привредно друштво одговорило да утврђује стварног власника странке, док су остали навели да немају таквих странака или нису одговорили на питање. Привредним друштвима и предузетницима који се баве пружањем рачуноводственим услугама, која су одговорила да не утврђују стварног власника, или да немају странке средњег и високог степена ризика, Управа за спречавање прања новца је упутила допунска објашњења која се односе на примену чланова 8 и 28. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма (ситуација у којој нека од странака из ниског степена ризика, анализом ризика пређе у виши степен ризика од прања новца и финансирања тероризма).

4. ДОСТАВЉАЊЕ ПОДАТАКА УПРАВИ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ ПРАЊЕ НОВЦА

Према члану 37. став 2. обвезник је дужан да Управи за спречавање прања новца достави податке из члана 81. став 1. Закона увек када у вези са трансакцијом или странком постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма, и то пре извршења трансакције, и да у извештају наведе рок у коме та трансакција треба да се изврши. У случају хитности, такво обавештење може се дати и телефоном, али се накнадно мора доставити Управи за спречавање прања новца у писменом облику најкасније следећег радног дана.

Према члану 37. став 4. Закона, привредна друштва за ревизију, овлашћени ревизори и физичка или правна лица која пружају рачуноводствене услуге дужна су да у случају када странка од њих тражи савет у вези са прањем новца или финансирањем тероризма о томе одмах обавесте Управу, а најкасније у року од три дана када је странка тражила савет.

Сходно члану 37. став 4. Закона, три привредна друштва за ревизију је Управи пријавило 11 сумњивих трансакција на које су индикатори за препознавање сумњивих трансакција указали да постоје разлози за сумњу (у даљем тексту: сумњиве трансакције).

Анализом је утврђено да је код три привредна друштва за ревизију сачињено 26 интерних извештаја, која су запослени достављали овлашћеном лицу, а исти због недостатка сумње нису прослеђени Управи за спречавање прања новца.

Такође су привредна друштва за ревизију одговарала на питање које је у вези са утрошеним временом које је запосленом у привредном друштву за ревизију потребно за сумњиву трансакцију. У одговорима је углавном наведен период од 3 сата до 8 радних сати. Чак су нека привредна друштва за ревизију наводила у својим одговорима и више радних дана, што је подразумевало да је толико времена потребно да се поред

Управа за спречавање прања новца

утврђивања да ли трансакција сумњива или не, напише извештај и прикупи документација која би се доставила Управи за спречавање прања новца са обрасцем 4.

Једно привредно друштво за пружање рачуноводствених услуга, пријавило је три сумњиве трансакције Управи за спречавање прања новца, док су остала привредна друштва у својим одговорима навела да није било сумњивих трансакција.

5. ОБУКА ЗАПОСЛЕНИХ

5.1. Обука запослених у привредним друштвима за ревизију

Обвезник је дужан да обезбеди редовно стручно образовање, оспособљавање и усавршавање запослених који обављају послове спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма у складу са чланом 43. ставом 2. Закона.

Према одговорима датим у Упитнику, од укупног броја привредних друштава за ревизију, једно привредно друштво за ревизију није израдило програм стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених који обављају послове спречавања прања новца и финансирања тероризма.

Анализом достављених одговора утврђено је да се код привредних друштава за ревизију, углавном, обука запослених врши два пута годишње, а да непосредну обуку запослених врше овлашћено лице и заменик овлашћеног лица. Провера знања запослених из области спречавања прања новца и финансирања тероризма се врши писменим или усменим путем. У случајевима када се провера знања врши писменим путем, подаци се чувају у виду белешки или електронски. Као рок за чување тих података у достављеним одговорима, наведен је рок од 1 до 5 година, а има и привредних друштава која резултате провере знања чувају трајно. Провера знања која се врши усменим путем, а такву проверу знања вршила су 2 привредна друштва за ревизију, сама по себи не може бити доказ да је провера заиста и извршена. Такође, анализом одговора је констатовано да су 2 привредна друштва за ревизију навела да не врше проверу знања запослених. Свим привредним друштвима за ревизију укупно 4, који су у својим одговорима навели

Управа за спречавање прања новца

да документацију не чувају или чувају мање од 5 година, као и да не врше проверу знања запослених, Управа за спречавање прања новца упутила је допис у ком су обавештени да се наведени резултати као и сва документација везана за обуку запослених чува 5 година од извршене едукације и провере знања запослених а у складу са чланом 77. став 2. Закона.

Даљом анализом овог дела Упитника о активностима привредног друштва за ревизију, утврђено је да је укупно 57 привредних друштава за ревизију израдило годишњи извештај о извршеној унутрашњој контроли. Три привредна друштва за ревизију су у достављеним одговорима навела да такав извештај није сачињен. Од три привредна друштва која нису израдила овакав извештај, једно привредно друштво за ревизију је навело да је крајем 2015. године добило дозволу за обављање делатности од стране Министарства финансија, те да није вршило ревизију странака са којима је успоставило пословни однос, стога извештај није могао бити сачињен. За два привредна друштва за ревизију Управа за спречавање прања новца је упутила дописе којима је наложено да изврше унутрашњу контролу, што су учинила у остављеном року.

Такође је анализом овог дела Упитника, утврђено да су сва привредна друштва за ревизију која су доставила одговоре на Упитник израдила Листу индикатора, док је 9 привредних друштава за ревизију поред индикатора које је донела Управа за спречавање прања новца, у своју листу индикатора уврстило и израдило сопствене индикаторе.

Даљом анализом одговора на овај део Упитника, утврђено је да сва привредна друштва за ревизију воде евиденције у складу са чланом 81. став 1. овог Закона.

5.2. Обука запослених у предузетницима/привредним друштвима за пружање рачуноводствених услуга

Као што је већ наведено, обвезник је дужан да обезбеди редовно стручно образовање, оспособљавање и усавршавање запослених који обављају послове у области спречавања прања новца и финансирања тероризма у складу са чланом 43. ставом 2. Закона.

Управа за спречавање прања новца

Анализом одговора из достављених Упитника, од укупног броја предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга, 18 предузетника/привредних друштава није израдило програм годишњег стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених који обављају послове спречавања прања новца и финансирања тероризма, 79 предузетника/привредних друштава такав програм је израдило, док је 30 предузетника/привредних друштава програм годишњег стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених израдило након допуне коју им је упутила Управа за спречавање прања новца. Анализом је утврђено да седам предузетника/привредних друштава на питање да ли су сачинили програм годишњег стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених није доставило одговор.

Обука запослених се врши најмање једном годишње. Код привредних друштава која врше обуку, исту спроводе директори привредних друштава или овлашћена лица. Такође, велики број привредних друштава има и екстерну обуку, и то од стране Савеза рачуновођа и ревизора Србије и Привредне Коморе Србије. Провера знања се врши углавном писменим путем и резултати се чувају најмање годину дана. Укупан број предузетника/привредних друштава који не врше проверу знања запослених је 45, а до дана састављања извештаја седам предузетника/привредних друштава није одговорило на питање везано за проверу знања запослених, а ни након допуне нису доставили одговоре.

Даљом анализом одговора из овог дела Упитника, констатовано је да од укупног броја предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга који су доставили одговоре на Упитник о активностима предузетника/привредног друштва за пружање рачуноводствених услуга, 76 предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга је сачинило годишњи извештај о унутрашњој контроли за 2015. годину. Остали обвезници нису израдили годишњи извештај о редовној унутрашњој контроли, али је тим предузетницима/привредним друштвима дописом наложено да такав извештај израде и доставе Управи за спречавање прања новца. До дана сачињавања ове анализе, девет предузетника/привредних друштава за пружање рачуноводствених услуга доставило је тражени извештај.

Управа за спречавање прања новца

Анализом истог дела Упитника, утврђено је да је укупно 101 предузетник/привредно друштво сачинило листу индикатора, док је један предузетник/привредно друштво такву листу сачинило након допуне коју им је Управа за спречавање прања новца упутила. Укупно шест предузетника/привредних друштава такву листу није сачинило ни након допуне до дана састављања ове анализе, док 26 предузетника/привредних друштава још увек није доставило одговор на ово питање.

Евиденције о подацима о странкама сачинило је укупно 91 предузетник/привредно друштво, док су три предузетника/привредна друштва од горе наведеног броја такву евиденцију сачинила након пријема допуне Управе за спречавање прања новца. Такође, осам предузетника/привредних друштава није сачинило евиденције, док 31 предузетник/привредно друштво до дана сачињавања ове анализе није доставило одговор након допуне да ли је сачинило такве евиденције или не.

6. Закључак

Управа за спречавање прања новца је од 2011. године надлежна за надзор рачуновођа и ревизора, али је суштински надзор почела да врши 2012. године. У складу са Процедурама за надзор над применом Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма, Управа спроводи две врсте контроле: посредну и непосредну контролу.

Овим извештајем анализирани су резултати посредне контроле, односно одговори из Упитника о активностима привредног друштва из области прања новца и финансирања тероризма, које су доставили обвезници.

Из овог извештаја може се извести закључак да се код рачуновођа и ревизора појављују одређене нејасноће у разумевању Закона; када је у питању израда анализе ризика, утврђивања идентитета странке или власника који је страни функционер, вођења евиденција података о странци, утврђивања стварног власника странке и периода праћења странака у зависности од нивоа ризика у који је странка сврстана.

Управа за спречавање прања новца

Анализом је утврђено да предузетници/привредна друштва који се баве пружањем рачуноводствених услуга, с обзиром да пружају услуге малим привредним друштвима или предузетницима, код којих, како наводе у одговорима нема сумње од прања новца и финансирања тероризма, нису израдила анализу ризика, јер су такве странке без ризика. Величина као и делатност странке са којом се успоставља пословни однос, се не узима у обзир при изради анализе ризика. Анализа ризика се врши за сваку странку са којом обвезник успоставља пословни однос. Таква анализа ризика садржи процену ризика за сваку групу или врсту странке, пословног односа, услуге коју обвезник пружа у оквиру своје делатности или трансакције. Процена ризика, у смислу Смерница за процену ризика од прања новца и финансирања тероризма код привредних друштава за ревизију, предузетника и правних лица који се баве пружањем рачуноводствених услуга, које је донела Управа за спречавање прања новца, треба да обухвати најмање три основне процене ризика: географски ризик, ризик странке и ризик услуге коју обвезник пружа у оквиру своје делатности. Под географским ризиком подразумева се ризик који је условљен географским подручјем на коме је територија државе порекла странке, њеног власника или већинског оснивача, стварног власника или лица које на други начин контролише пословање странке, односно на коме је држава порекла лица које са странком обавља трансакцију. Постоје одређени фактори који одређују да ли поједина земља или географска локација носи виши ризик од прања новца и финансирања тероризма. Ризик странке се утврђује на основу сопствених искустава и познавања правила пословања, али је обвезник дужан да примењује ограничења из закона и других прописа којима је регулисано спречавање прања новца и финансирање тероризма. Ризик услуге подразумева неуобичајено пословање странке, пословање које нема економску оправданост, плаћања за услуге за које не постоји одредива тржишна вредност, плаћања за услуге према офшор дестинацијама, набавка робе из земаља у којима се та роба не производи, вишеструке уплате и друге неуобичајене радње. У случају идентификовања других врста ризика, а зависно од специфичности пословања – обвезник проценом треба да обухвати и те врсте ризика. На тај начин обвезник сврстава сваку своју странку у низак, средњи или висок ризик од прања новца и финансирања тероризма. У односу на то у коју категорију ризика је странка сврстана, примењују се поједностављене, опште или појачане радње и мере познавања и праћења странке. Даље треба напоменути да нека од привредних друштава нису узимали у обзир Националну процену ризика од прања новца у

Управа за спречавање прања новца

Републици Србији приликом израде анализе ризика. Такође, приликом израде анализе ризика од прања новца и финансирања тероризма, предузетници/привредна друштва који се баве пружањем рачуноводствених услуга као и привредна друштва за ревизију треба да узму у обзир Националну процену ризика од прања новца у Републици Србији. Национална процена ризика од прања новца и финансирања тероризма, према измењеним и ревидираним ФАТФ препорукама које су усвојене у фебруару 2012. године, представља међународни стандард. Циљ процене ризика јесте да се донесу закључци који сектори у систему једне државе носе потенцијални виши ризик од прања новца, а који нижи, како би држава могла адекватно да одговори на њих и да их смањи или у потпуности елиминира. Ризик се може схватити као функција три чиниоца: претње, рањивости и последице. Претња је лице или група лица, објекта или активности који имају потенцијал да нанесу штету. У контексту прања новца, то подразумева лица која се баве криминалним радњама, средства којима они располажу, окружење у коме се чине претходна кривична дела и у коме се остварују приходи од криминала, њихова величина и обим. Кривична дела са високим степеном ризика за прање новца су: пореска утаја, неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога, злоупотреба службеног положаја. Рањивост обухвата све оне ствари које би се могле искористити у случају претње или делове система који би могли олакшати деловање претње. Рањивост је усредсређеност на чиниоце који представљају слабост у систему спречавања прања новца и финансирања тероризма и систему контроле или на извесна својства саме земље. Висок утицај на рањивост система има мали број пресуда за прање новца и некоординирано поступање државних органа. Рачуновође и ревизори носе нешто нижи ризик у нефинансијском сектору. Рад рачуновођа је једна од кључних полуга криминалних структура у процесу прања новца, из разлога што је након учињене криминалне радње било потребно да се кроз књиговодство направи привид легалности за одређене трансакције. Последица се односи на утицај или штету које би прање новца и финансирање тероризма могло имати, односно проузроковати.

Анализом је констатовано да мали број предузетника/привредних друштава који се бави пружањем рачуноводствених услуга је навео тачан начин утврђивања идентитета странке или стварног власника странке који је страни функционер. Углавном је одговор на ово питање био: „увидом у лична документа“ или да немају таквих странака. Управа

Управа за спречавање прања новца

је стога слала додатна појашњења у којима је захтевала појашњење одговора, објашњавајући начине на које се утврђује да ли је станка или стварни власник страни функционер. С друге стране, пак, привредна друштва за ревизију су пружила одговоре у складу са Смерницама, односно наводила су да информацију да ли је неко лице страни функционер утврђују на основу изјаве странке, претрагом електронских комерцијалних база података и др.

Такође, уочена је одређена нејасаноћа код одговора који се односе на анализу ризика странака и примену адекватних радњи и мера. Иако постоје извесна знања о категоријама ризика, посредним контролама је констатовано да није јасан однос категорије ризика од прања новца и финансирања тероризма и примене одређеног степена пажње (односно радњи и мера познавања и праћења странке) која се примењује у односу на странку са тачно одређеном категоријом ризика. Однос између ризика од прања новца и финансирања тероризма и одређене врсте радњи и мера познавања и праћења странке је јасно описан у Смерницама: на низак ризик се примењују поједностављене радње и мере, на средњи ризик се примењују опште радње и мере и на висок ризик се примењују појачане радње и мере.

Даље, уочено је да су предузетници/привредна друштва за пружање рачуноводствених услуга на питање да ли утврђују стварног власника код странака сврстаних у средњи или висок степен ризика од прања новца и финансирања тероризма, наводили да немају таквих странака. Тим привредним друштвима слата су додатна појашњења, у којима је наведено да без обзира на то што су своје странке сврстали у низак степен ризика од прања новца и финансирања тероризма, уколико у току пословања анализом ризика њихове странке пређу у виши степен ризика од прања новца и финансирања тероризма, морају утврдити стварног власника странке. Тачније, да се у том случају мора поступати у складу са одредбама члана 8. и 28. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма.

Такође се може закључити да су, будући да привредна друштва за ревизију спроводе редовну обуку својих запослених, њихови одговори на Упитнике били свеобухватнији и квалитетнији, за разлику од предузетника/привредних друштава који пружају

Управа за спречавање прања новца

рачуноводствене услуге који ту обуку у великој мери не обављају, па су услед тога одговори нејасни.

Даље је уочено, да предузетници/привредна друштва који се баве пружањем рачуноводствених услуга, нису схватила у потпуности законску обавезу прописану чланом 44. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма, а која се односи на обавезу по којој обвезници, до 15. марта текуће године, сачињавају годишњи извештај о извршеној унутрашњој контроли за претходну годину. Овом законском обавезом обвезници ће, између осталог проверавати да ли је у оквиру њиховог привредног друштва, успостављен систем за спречавање прања новца и финансирања тероризма на прави начин. Стога ову законску обавезу не треба третирати као испуњавање форме. Напомињемо, да су чланом 11. Правилника о методологији за извршавање послова у складу са Законом о спречавању прања новца и финансирања тероризма прописани сви елементи које овај извештај треба да садржи.

Поред горе наведених уочених нејасноћа што се тиче испуњавања законских обавеза, дошли смо до закључка, да већина предузетника/привредних друштава који се баве пружањем рачуноводствених услуга није схватило, који се све подаци уносе у евиденцију која је прописана чланом 81. став 1. Закона.

Такође, велики број предузетника/привредних друштава који се бави пружањем рачуноводствених услуга је навело да документацију чува трајно, 5 година или годину дана. Члан 77. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма, тачно прописује рок чувања документације, а тај рок је 10 година.

Сврха успостављања интерног система за спречавање прања новца код сваког обвезника је изградња таквог оквира који ће омогућити да трансакција или лице за које постоји основ сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма буду пријављени Управи.

Предуслов за пријаву сумњиве трансакције је успостављање једног таквог оквира: доношење процедура који ће регулисати односе у вези са спречавањем прања новца код обвезника, адекватна примена индикатора, адекватно спроведена анализа ризика странке

Управа за спречавање прања новца

или пословног односа, адекватна едукација овлашћених лица и употреба индикатора, али и знања и искуства рачуновођа и ревизора у обављању својих делатности. Тек кад се ови услови остваре, можемо очекивати да систем за спречавање прања новца и финансирања тероризма у делу који се односи на рачуновође и ревизоре почне да функционише на прави начин.

Напомињемо да је од немерљивог значаја да обвезници по Закону о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Службени гласник РС“, бр. 20/09, 72/09, 91/10 и 139/2014) уредно извршавају законом прописане обавезе, јер прописно спроведена анализа ризика странке, уредно извршена идентификација странке, као и извршавање осталих одредаба овог закона, игра кључну улогу у евентуалном препознавању трансакција и лица за које постоји основ сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма. Неиспуњавањем предуслова за препознавање таквих трансакција и лица, доводи се, на посредан начин, у питање читав систем за спречавање прања новца и финансирања тероризма у Републици Србији, јер је улога Управе за спречавање прања новца да информације о таквим трансакцијама и лицима, која добија од обвезника, прикупља, анализира и, ако утврди да постоји основ сумње да се ради о прању новца и финансирању тероризма, прослеђује надлежним органима. Због тога је веома битно да постоји дисциплина у примењивању одредаба Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Службени гласник РС“, бр. 20/09, 72/09, 91/10 и 139/2014) код обвезника.